

Sygn. akt I KS 9/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 października 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Skoczowska (przewodniczący)

SSN Paweł Wiliński (sprawozdawca)

SSN Włodzimierz Wróbel

Protokolant Anna Kuras

w sprawie **A. S.**

obwinionej z § 63 i § 64 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu w zw.

z art. 80 ust. 1 Prawa o Adwokaturze

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 20 października 2020 r.,

skargi A. S.,

od orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Adwokatury z dnia 29 czerwca

2019 r., sygn. akt WSD (...)

uchylającego orzeczenie Sądu Dyscyplinarnego Izby Adwokackiej w Poznaniu z

dnia 5 września 2018 r., sygn. akt SD (...)

**uchyla zaskarżone orzeczenie i przekazuje sprawę Wyższemu
Sądowi Dyscyplinarnemu Adwokatury do ponownego
rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Orzeczeniem z dnia 5 września 2018 r., sygn. akt SD (...), Sąd Dyscyplinarny Izby Adwokackiej w P. uniewinnił obwinioną adw. A. S. od zarzutu, że w 2015 r. nie wykonała obowiązku odbycia szkolenia zawodowego adwokatów, tj. przewinienia dyscyplinarnego wskazanego w § 63 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu w zw. z art. 80 ust. 1 Prawa o Adwokaturze. Jednocześnie Sąd Dyscyplinarny uznał adw. A. S. za winną popełnienia tego, że w dniach 18-25 kwietnia 2015 r. zobowiązana wezwaniem Wice-Dziekana ORA w P. nie udzieliła odpowiedzi Wice-Dzikanowi ORA w P. w zakresie żądanych wyjaśnień w określonym terminie, tj. jest przewinienia dyscyplinarnego wskazanego w § 64 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu w zw. z art. 80 ust. 1 ustawy Prawo o Adwokaturze i za to wymierzył jej karę upomnienia.

Od powyższego orzeczenia obwiniona wniosła odwołanie, zarzucając zaskarżonemu orzeczeniu naruszenie art. 439 k.p.k. w zw. z art. 95n pkt 1 ustawy Prawo o Adwokaturze, albowiem Rzecznik Dyscyplinarny Izby Adwokackiej w P. zarzucił adw. A. S. popełnienie przewinienia dyscyplinarnego z § 64 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu w okresie 18-25 kwietnia 2016 r., natomiast Sąd Dyscyplinarny Izby Adwokackiej w P. zmienił opis czynu w ten sposób, że przyjął iż do popełnienia ww. deliktu dyscyplinarnego miało dojść w okresie 18-25 kwietnia 2015 r. Obwiniona zarzuciła także naruszenie prawa do obrony, poprzez zmianę opisu czynu oraz błędne i mające wpływ na treść orzeczenia zastosowanie § 64 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu i niezastosowanie § 18 uchwały Naczelnej Rady Adwokackiej o doskonaleniu zawodowym adwokatów, który przewiduje obowiązek składania sprawozdania o wykonaniu obowiązku doskonalenia zawodowego w poprzednim roku kalendarzowym, nie przewiduje natomiast obowiązku składania sprawozdania o niewykonaniu obowiązku doskonalenia, zatem skoro wobec nieodbycia szkoleń przez obwinioną nie powstał obowiązek złożenia sprawozdania, to władze adwokatury nie miały uprawnienia, by wzywać do składania wyjaśnień.

Orzeczeniem z dnia 29 czerwca 2019 r., sygn. akt WSD (...), Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury uchylił zaskarżone orzeczenie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Dyscyplinarnemu Izby Adwokackiej w P.. Organ odwoławczy ocenił jedynie najdalej idący zarzut, związany z naruszeniem art. 439 k.p.k. w zw. z art. 95n pkt 1 ustawy Prawo o Adwokaturze i stwierdził, że obwiniona została w istocie skazana za czyn, którego jej wcześniej nie zarzucono.

Skargę od wyroku Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Adwokatury wniosła, na podstawie art. 539a § 3 k.p.k., obwiniona, zarzucając temu orzeczeniu „mające wpływ na wynik sprawy naruszenie przepisów o postępowaniu, to jest art. 438 par. 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 par. 1 pkt 1, 2 i 11 k.p.k. oraz w zw z art. 434 par. 1 k.p.k. poprzez ich niezastosowanie”. Wskazując powyższa obwiniona wniosła o zmianę orzeczenia przez jej uniewinnienie bądź o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy Wyższemu Sądowi Dyscyplinarnemu Adwokatury do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Dopuszczalność rozpoznania skargi od orzeczenia kasatoryjnego wydanego w postępowaniu dyscyplinarnym adwokatów wynika z art. 95 n pkt. 1 ustawy Prawo o Adwokaturze, nakazującego odpowiednie stosowanie rozdziału 55a Kodeksu Postępowania Karnego (por. uchwała składu 7 sędziów SN z dnia 14 września 2017 r., I KZP 9/17, wyrok SN z 30 września 2020 r., I KS 5/20). Sąd Najwyższy podzielił stanowisko wyrażone w postanowieniu SN z dnia 11 sierpnia 2020 r., sygn. akt I KK 90/19, a także w innych orzeczeniach (por. wyrok SN z 30 września 2020 r., sygn. akt I KS 5/20), dotyczących spraw analogicznych do rozpoznawanej w tym postępowaniu, a przesądzające o właściwości Izby Karnej Sądu Najwyższego do rozpoznania wniesionej w niniejszej sprawie skargi, przekazanej do rozpoznania w Izbie Karnej Sądu Najwyższego zarządzeniem Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 2020 r.

Skarga obwinionej jest zasadna, albowiem zaskarżony nią wyrok wydano z rażącą obrazą art. 437 § 2 k.p.k.

Przedmiotem postępowania dyscyplinarnego w sprawie adw. A. S., wszczętego postanowieniem z dnia 15 grudnia 2016 r, sygn. akt RD (...), było

popęlnienie czynu mającego stanowić delikt dyscyplinarny „w dniach 18-25.4.2016 r.” (k. 5 akt SD (...)). Ten sam okres, tj. „w dniach 18-25.4.2016” przyjęto w opisie czynu zarzuconego obwinionej w postanowieniu o przedstawieniu zarzutów z dnia 15 grudnia 2016 r. (k. 6 akt RD (...)). We wniosku Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Izby Adwokackiej w P. z 27 lutego 2017 r. zarzucono obwinionej, że do popełnienia wskazanego tam deliktu dyscyplinarnego doszło „w dniach 18-25 kwietnia 2016 roku” (k. 9 akt RD (...)). Natomiast rozpoznający ten wniosek Sąd Dyscyplinarny dokonał korekty opisu czynu i uznał obwinioną za winną popełnienia zarzuconego jej deliktu dyscyplinarnego „w dniach 18-25 kwietnia 2015 roku” (k. 107 akt SD (...)). Doszło więc do uznania obwinionej za winną popełnienia czynu, którego jej nie zarzucono, a zatem wystąpiła w tym zakresie negatywna przesłanka procesowa z art. 439 § 1 pkt. 9 w zw. z art. 17 § 1 pkt. 9 k.p.k. Okoliczność tę prawidłowo ocenił Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury orzekający jako dyscyplinarny sąd odwoławczy, uznał jednak błędnie, że prowadzi to do konieczności uchylenia orzeczenia sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji i przekazania mu sprawy do ponownego rozpoznania na podstawie art. 437 § 2 k.p.k. w zw. z art. 95n ustawy Prawo o Adwokaturze.

Przypomnieć należy, że zgodnie przepisem art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k. uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić wyłącznie w wypadkach wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k., art. 454 k.p.k. lub jeśli jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu w całości. Zakres kontroli dokonywanej przez Sąd Najwyższy po wniesieniu skargi na wyrok sądu odwoławczego, o którym mowa w art. 539a § 1 k.p.k., ogranicza się do zbadania, czy stwierdzone przez sąd odwoławczy uchybienie daje podstawę do wydania orzeczenia kasatoryjnego (tak uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2018 r., I KZP 13/17, OSNKW 2018, z. 3, poz. 23).

Co prawda analiza zaskarżonego orzeczenia potwierdziła, że formalnie podstawą wydania orzeczenia kasatoryjnego była jedna z podstaw wskazanych w art. 437 § 2 k.p.k., tj. wystąpienie przyczyny określonej w art. 439 § 1 k.p.k. Jednak wskazać należy na wystąpienie okoliczności, w świetle których postąpienia sądu odwoławczego nie można uznać za prawidłowe. Związane są one z charakterem

stwierdzonego przez organ odwoławczy uchybienia, tj. ze stwierdzonym brakiem skargi uprawnionego oskarżyciela.

Niewątpliwym jest, że stwierdzenie przez orzekający sąd albo inny organ naruszenia art. 439 § 1 k.p.k. z powodu wystąpienia negatywnej przesłanki procesowej z art. 17 § 1 pkt. 9 k.p.k. obliguje ten organ do umorzenia postępowania. Wyłącza zatem równocześnie możliwość zastosowania art. 437 § 2 zd 2 k.p.k. jako podstawy rozstrzygnięcia następczego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Ustawodawca w przepisach art. 17 § 1 k.p.k. określił negatywny katalog okoliczności, których wystąpienie zakazuje wszczęcia postępowania karnego, a w razie ich ujawnienia po wszczęciu uniemożliwia kontynuowanie postępowania. Oznacza to skierowany do organów procesowych zakaz wszczęcia albo dalszego prowadzenia procesu, oczywiście poza czynnościami dopuszczalnymi na gruncie art. 17 § 2-4 k.p.k. Wystąpienie jednej z przesłanek negatywnych oznacza brak realizacji warunków dopuszczalności procesu i nakaz jego dyskontynuacji poprzez umorzenie. Obowiązek ten spoczywa na organach prowadzących postępowanie. W postępowaniu sądowym jego bezpośrednim wyrazem jest przepis art. 414 § 1 k.p.k., zgodnie z którym w razie stwierdzenia po rozpoczęciu przewodu sądowego okoliczności wyłączających ściganie sąd umarza postępowanie, a jedynie w razie ujawnienia się okoliczności z art. 17 § 1 pkt. 1 i 2 k.p.k. sąd wydaje wyrok uniewinniający, chyba że sprawca był niepoczytalny. Rozwinięciem tego obowiązku na etapie postępowania odwoławczego jest przepis art. 414 § 1 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k. W konsekwencji organ odwoławczy po ujawnieniu się w rozpoznawanej sprawie wystąpienia negatywnej przesłanki procesowej zobowiązany jest do uchylenia kontrolowanego orzeczenia i następczego umorzenia postępowania. Nie jest zatem wówczas uprawniony do przekazania sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji. Takie bowiem ponowne rozpoznawanie sprawy, nawet jeśli prowadzone byłoby wyłącznie w celu i z rezultatem umorzenia postępowania dokonywane musiałoby być wbrew jednoznacznemu nakazowi dyskontynuacji wyrażonemu wprost w art. 17 § 1 k.p.k.

Zawarte w art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k. odesłanie do art. 439 § 1 k.p.k., stanowi zatem podstawę do uchylenia orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego

rozpoznania tylko wtedy, gdy obligatoryjnym następstwem stwierdzenia jednego z zawartych w tym katalogu uchybień o charakterze bezwzględny nie jest umorzenie postępowania karnego. Taką zaś podstawę wyłączającą dopuszczalność ponownego rozpoznania sprawy w razie wystąpienia negatywnej przesłanki procesowych stanowi art. 17 § 1 pkt. 9 k.p.k., obligujący sąd do umorzenia postępowania wobec stwierdzonego braku skargi uprawnionego oskarżyciela. Nakazuje to wprost przepis art. 414 § 1 k.p.k., znajdujący z mocy art. 458 k.p.k. odpowiednie zastosowanie w postępowaniu odwoławczym. Wykluczona jest zatem w tym układzie procesowym możliwość wydania rozstrzygnięcia następczego w oparciu o art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k.

W świetle powyższego skarga obwinionej okazała się zasadna. Choć bowiem rozstrzygnięcie Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Adwokatury oparte było o prawidłowe stwierdzenie wystąpienia przesłanki z art. 439 § 1 k.p.k., to jednak wobec ujawnienia się negatywnej przesłanki procesowej z art. 17 § 1 pkt. 9 k.p.k. pierwszeństwo miał wyrażony tam nakaz następczego umorzenia postępowania, co należało uczynić na podstawie art. 414 § 1 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k. w zw. z art. art. 95n pkt. 1 ustawy Prawo o Adwokaturze. Doszło zatem do naruszenia art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k. poprzez jego błędne zastosowanie.

Rozpoznając ponownie sprawę Wyższy Sąd Dyscyplinarny Adwokatury uwzględni procesowe konsekwencje stwierdzonego w toku kontroli odwoławczej wystąpienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt. 9 k.p.k. w zw. z art. 95n pkt. 1 ustawy Prawo o Adwokaturze, orzekając zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami.

Mając na uwadze powyższe orzeczono jak w sentencji wyroku.